

**MAABERONE DEUR G.H. FRANZ :
'N STRUKTURELE ANALISE**

deur

**STEFANUS CORNELEUS JANSE VAN RENSBURG
(Honns. B.A.)**

Verhandeling ingedien ter gedeeltelike nakoming van
die vereistes vir die graad

MAGISTER ARTIUM

in die

Fakulteit Lettere en Wysbegeerte

aan die

**POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT VIR CHRISTELIKE
HOËR ONDERWYS**

Leier: Mnr. C.B. Swanepoel

**POTCHEFSTROOM
1986**

DANKBETUIGINGS

’n Woord van opregte dank aan:

- my studieleier, mnr. C.B. Swanepoel - wie se vakkennis, inspirerende leiding, volgehoue hulp en belangstelling besonder betekenisvol was;
- my vrou Irna en die kinders, Mari-Louise, Adriaan en Stefanie vir hul inspirasie en onbaatsugtige opofferings;
- my ouers, mnr. en mev. J.A.J. van Rensburg, vir hulle volgehoue belangstelling en aanmoediging; met liefde dra ek die verhandeling aan hulle op;
- mev. Elza van Rooyen vir die tik van die verhandeling; en
- mnr. Tom Gouws vir die taalkundige versorging van die verhandeling.

AAN GOD ALLEEN DIE EER!

DIE SKRYWER

INHOUDSOPGAWE**BLADSY**

<u>HOOFSTUK 1</u>	1
1. Probleemstelling en werkwyse	1
1.1 Kulturele agtergrond	2
1.2 Bestaande riglyne	3
1.3 Oorsaaklike faktore	5
1.4 Toneelmatige dramas	5
1.5 Tradisionele en moderne dramas	8
1.5.1 Wat is tradisie?	8
1.5.2 Wat is modern?	8
2. Metodologie	9
2.1 Struktuur en analise	10
3. Verloopsmomente in die studie	12
<u>HOOFSTUK 2</u>	13
2. Bekendstelling van die dramaturg en sy werke	13
2.1 Biografiese gegewens	13
2.2 Publikasies deur G.H. Franz	16
2.2.1 Publikasies sonder verskyningsdatum, alfabeties gerangskik	16
2.2.2 Publikasies met verskyningsdatum, alfabeties gerangskik	17
2.3 Samevatting	17
<u>HOOFSTUK 3</u>	18
3. 'n Kort oorsigtelike beskouing van die Noord-Sothodrama met verwysing na Maabone deur G.H. Franz	18
3.1 Die tradisionele drama	18
3.1.1 Kenmerke van die tradisionele drama	21

3.2	Redes aangevoer vir die oorgang van die tradisionele na die moderne drama	22
3.2.1	Die koms van die blankes	22
3.2.1.1	Beïnvloeding deur die sendelinge op godsdienstige gebied	24
3.2.1.2	Beïnvloeding op ekonomiese gebied	26
3.2.1.3	Beïnvloeding op opvoedkundige gebied	27
3.3	Die moderne Noord-Sothodrama	29
3.4	'n Grafiese voorstelling van verskeie literêre werke in Noord-Sotho tot en met 1984	35
3.5	Wesentlike veranderinge in die moderne drama	35
3.5.1	Die plasing van dramaturge volgens Lestrade se indelingskriteria	36
3.6	'n Uiteensetting vir die skematiese plasing van die Noord-Sotho-drama en Maaberone in besonder	38
3.7	Samevatting	38
<u>HOOFSTUK 4</u>		39
4.	Die tema en enkele kwantitatiewe opboumiddele van die drama	39
4.1	'n Opsomming van die verhaal	39
4.2	Die tema van die drama	40
4.2.1	Tradisie	41
4.2.2	Vernuwung	43
4.3.0	Bedrywe en tonele	47
4.3.1	Eerste bedryf	48
4.3.1.1	Eerste toneel	48
4.3.1.2	Tweede toneel	48
4.3.2	Tweede bedryf	49
4.3.2.1	Eerste toneel	49
4.3.2.2	Tweede toneel	50
4.3.3	Derde bedryf	51

4.3.3.1	Eerste toneel	51
4.3.3.2	Tweede toneel	51
4.3.4	Vierde bedryf	52
4.3.4.1	Eerste toneel	52
4.4	Samevatting	53

H O O F S T U K 5

5.	Die verskillende fases in die verloop van die drama	54
5.1	Voorgenome fase-indeling	56
5.1.1	Eksposisie	57
5.1.2	Verwikkeling	64
5.1.3	Krisis	74
5.1.4	Klimaks	76
5.1.5	Afwikkeling of ontknoping	78

H O O F S T U K 6

6.	Die funksionaliteit van handelingsgehele	82
6.1	Wat is 'n handelingsgeheel?	82
6.2	Identifikasietegnieke	82
6.3	Metode van analisering	86
6.4	Betekenis van die onderskeide funksies	89
6.5	Keuse van funksies	90
6.6	Bespreking van handelingsgehele	93
6.6.1	'Bangwe' : B1,T1,R49	93
6.6.2	Mašilo : B1,T1,R67	96
6.6.3	Masemola : B1,T1,R150	101
6.6.4	Masemola : B1,T2,R49	106
6.6.5	Maaberone : B1,T2,R100	110
6.6.6	Mmamaaberone : B1,T2,R133	114

6.6.7	Mašilo : B2,T1,R56	117
6.6.8	Mašilo : B2,T1,R86	121
6.6.9	Maaberone : B2,T1,R146	125
6.6.10	Masemola : B2,T2,R20	129
6.6.11	Maaberone : B2,T2,R33	132
6.6.12	Makinta : B3,T1,R145	136
6.6.13	Leepile : B3,T1,R176	139
6.6.14	Leepile : B3,T2,R3	142
6.6.15	Mašilo : B4,T1,R33	146
6.6.16	Leokana : B4,T1,R98	150
6.7	Samevatting	151

HOOFSTUK 7

7.	Handeling en dialoog	152
7.1	Handeling	152
7.1.1	Wat is handeling?	152
7.1.2	Funksies van handeling	153
7.1.3	Samevatting	154
7.2	Dialoog	154
7.2.1	Wat is dialoog?	155
7.2.2	Funksies van dialoog	155
7.2.3	Bekendstellingsdialoog	156
7.2.4	Gevoelsdialoog	157
7.2.5	'Agtergrond'-dialoog	158
7.2.6	Natuurlike dialoog	159
7.2.7	Dialoog en intrige	160
7.2.8	Dialoog en karakterverhoudings	161

7.2.9	Samevatting	162
7.3	Eenheid van handeling	162
7.3.1	Wat word bedoel met 'eenheid van handeling'?	162
7.3.2	Die rol van handelingsgehele	163
7.3.3	Parallelisme en kontras	164
7.3.4	Bedrywe en tonele	164
7.3.5	Karakters	168
7.3.6	Samevatting	170
HOOFSTUK 8		172
8.	Parallelisme en kontras	172
8.1	Parallelisme	172
8.1.1	Wat is parallelisme?	172
8.1.2	Funksies van parallelisme en kontras	173
8.1.2.1	Parallelisme met betrekking tot tonele	173
8.1.2.2	Parallelisme met betrekking tot die gesagsverbrokkeling	175
8.1.2.3	Parallelisme met betrekking tot die tematiese strekking	177
8.1.2.4	Parallelisme met betrekking tot karakters	177
8.1.2.5	Skematiese samevatting van parallelismes met betrekking tot bedrywe, tonele en karakters	179
8.2	Kontras	180
8.2.1	Wat is kontras?	180
8.2.2	Soorte kontras	180
8.2.2.1	Kontrastering van karakters	180
8.2.2.2	Kontras deur middel van toneelaanwysings	183
8.2.2.3	Kontras bewerkstellig deur Leepile en Masemola	183
8.2.3	Samevatting	185

H O O F S T U K 9

		186
9.	Karakters en karaktertekening in Maaberone	186
9.1	Wat is karaktertekening?	186
9.2	Die doel van karaktertekening	187
9.3	Karakters in Maaberone	188
9.4	Enkele tipes karakters in Maaberone	188
9.4.1	Die protagonis	189
9.4.1.1	Wat is 'n protagonis?	189
9.4.1.2	Gevolgtrekking	190
9.4.1.3	Die funksie of rol van die protagonis	190
9.4.1.4	Toepassing	190
9.4.1.5	Samevatting	193
9.4.2	Die antagonis	193
9.4.2.1	Wat is 'n antagonis?	193
9.4.2.2	Gevolgtrekking	194
9.4.2.3	Toepassing	194
9.4.2.4	Samevatting	196
9.4.3	Die tritagonis	197
9.4.3.1	Wat is 'n tritagonis?	197
9.4.3.2	Die funksie of rol van die tritagonis	197
9.4.3.3	Toepassing	198
9.4.3.4	Verskillende rolle van die tritagonis	198
9.4.3.4.1	Die rol van oorsaak/die aanstigter van die konflik	198
9.4.3.4.2	Die betwiste voorwerp of werktuig in die hande van een van die strydende partye	200
9.4.3.4.3	Die afweerder van die antagonis se aanval.	201
9.4.3.4.4	Die versoener van die teenstanders	202
9.4.3.5	Samevatting	203

9.4.4	Metodes van karakterisering	203
9.4.4.1	Samevatting	205
9.4.4.2	Die optrede van die karakter	205
9.4.4.3	Dit wat ander karakters sê en doen	208
9.4.4.4	Die wisselwerking tussen gespreksgenote	210
9.4.4.5	Kontrastering van karakters	211
9.4.4.6	Fisiese handeling	212
9.4.5	Ander metodes van karakterisering	213
9.4.5.1	Die volledige karakter	213
9.4.5.2	Die vlak karakter	214
9.4.5.3	Skematiese samevatting van die karakters in Maaberone	219
9.5	Die rol van naamgewing by karakters	220
9.5.1	Samevatting	222
9.6	Naamgewing in die drama Maaberone	222
9.6.1	Gevolgtrekking	223
9.6.2	Karakters in Maaberone	223
9.6.3	Gevolgtrekking	232
<u>H O O F S T U K 10</u>		233
10.	Samevatting	233
	SUMMARY	239
	BIBLIOGRAFIE	241
	BYLAE	248